

አግካዝያን፡ ሕልሚ ደርሆ ድዩ ወይሲ እከይ ጉርሒ

ግላዊ ርዕይቶ፡ ብ`ዶ/ር ብርሃነ ወልደሚካኤል 29 ጥቅምቲ 2019

አግካዝያን ዝብሃሉ ምንቅስቃስ፡ `ሃገረ አግካዝያን` ከምስርቱ ሕልሚ ዘሎዎም ተቐልቂሎም ኣሎዉ። መርገጺኦም ኣንታይ ከምዝኾነ ክፈልጥ ኢሎ ቁሩብ ክድህስስ ጀሚረ ነይረ። ብዙሕ ከይከድኩ ግና መርገጺኦም ሕልሚ ደርሆ ኩይኑ ጸኒሑ። ኣብዚ፡ እንታይ ማለትካ ኢኻ ዝብል ሓታቲ ክህሉ ግድን ኢዩ።

ወዲ 5 ወይ 6 ዓመት ቁልዓ ከሎኹ ሰመረ ዝብሃል ዓርካይን ጎረቤተይን ዝነበረ (ነፍሱ ይምሓር ሕጂ ብህይወት ዘየሎ) ኮፍ ኢልና ኣንዳተጻወትና ከሎና።

ሕልሚ ደርሆ`ዶ ክነግረካ? ይብለኒ

ንገረኒ - ኢሎ መሊሸሉ

ንገረኒ`ዶ ይብሃልዩ - ይብል ሰመረ

እዋእ - ኢሎ ዘረባይ ከይወዳኣኩ

እዋእ`ዶ ይብሃልዩ - ይብለኒ ሰመረ። ነቲ ዝበልከዎ ከምዚ`ዶ ይብሃልዩ እንዳበለ ዓርካይ ሰመረ ላሕ የብለኒ። ሕጂ ክሓስቦ ከሎኹ ሕልሚ ደርሆ መቐጻጸሪ ዘይርከቦ ዘረባ ኢዩ።

ገለ ውልቀ ሰባት ተቐወምቲ አግካዝያን ኩይኖም ተላዒሎምሲ ነቲ ትርጉም ዘይውሃቦ መርገጺ አግካዝያን ኣቐልቦ ከምዝረከብ ገይሮም ኣሎዉ። ሕልሚ አግካዝያን፡ ሃገረ አግካዝያን ንምምስራት እንተኹይኑ ብኸመይ ኢልካ ሓቲትካ መልሲ ዘይርከቦ ሕልሚ ደርሆ ስለዝኾነ ንህልውና ሃገርና ዘስግእ ምንቅስቃስ ጌርካ ምውሳድ ግጉይ ኣተሓሳስባ እመስለኒ። እንተ ተሃቀነኸ ኢልና እንተሓሲብና ክኣ።

ቀዳማይ፡ ነዛ ብኸቢድ መስዋኣቲ ዝተረኸበት ኤርትራ ፡ ክብረታን ህላዌኣን ዝትንክፍ ዝኹነ ዓይነት ስጉምቲ እቲ ዝበዝሐ ክፋል ህዝብና ፍጹም ዝቐበሎ ኣይከውንን።

ካልኣይ፡ `ሃገረ አግካዝያን` ከምስራት መላእ ሕብረተሰብ ኢትዮጵያ ኢዱ ኣጣሚሩ ተዓዛቢ ኢዩ ክኸውን ኢልካ ምሕሳብ ደረቱ ዝሰሓተ የዋህነት ጥራይ ኢና ክንብሎ ንኸእል።

ካብ ናይ ሕልሚ አግካዝያን ንላዕሊ ንዓይ ዘሰክፈኒ ናይዞም ተቐወምቲ አግካዝያን ኩይኖም ተላዒሎም ዘሎዉ ኢዩ። ኣብ ዝኹነ ሕብረተሰብ ናይ ኣረኣኢ ፍልልይ ክህሉ ግድን ኢዩ። ንዓና ነዞም ካብ ኤርትራ ወጻኢ ኣብ ደሞክራሲያውያን ሃገራት እንርከብ ኤርትራውያን ናይ ሓደ ሰብ ናይ ዘረባን ስነጽሑፍን መሰል ክሳብ ክንደይ ከምዝኸበር ዝሕደስና ጉዳይ ኣይኮነን። ኣብ ዓለምና፡ መሪሕነት ህግደፍን ከምኡ ዝአመስሉ ገለ ቁሩብ ካልኣትን ጥራይ ኢዮም `ንሕና ዝበልናና ጥራይ ትኹን` ብማለት ኣተሓሳስባ ህዝቢ ዝዕፍኑ። ኣብ ዓዲ ኣንግሊዝ ናይ `ጽሉላት` ሰልፊ (Raving Loony Party) ተባሂሉ ብወግዒ ዝተመዘገበ ኣሎ። ኣብ ኣመሪካ ክኣ ናይ ሰይጣን ሰልፊ ትብሃል ተመስሪታ ከምዝነበረት እፈልጥ። ከም ምዝገባት ፓርቲታት፡ ናይ ጽሉላት ትኹን ናይ ሰይጣን ሰልፊታት ከም ካልኣት ሰልፊታት ጎስጓስ ከካይዳን ኣብ ምርጫ ክሳተፉን ምሉእ መሰል ኣሎዎን። ሕልሚ ደርሆ ዝኹነ መርገጺ ስለዘሎዎን ግና ብዙሓት ስዓብቲ ስለዘይረኸባ ኣብ ናይ ሰልጣን ቁሩቃስ ክኣትዎ ዘሎዎን ዕድል ኣዝዩ ጸቢብ ኢዩ ። ስለዚ ኣብቲ ጽሉላዊ ወይከኣ ሰይጣናዊ ኣተሓሳስብኣን ኢዩን ተሓጺረን ዝነብራ። ብተመሳሳሊ፡ ብቑጽሪ ኣብዚ እተዉ ዘይብሃሉ አግካዝያን ዝብሃሉ እንተለፍለፉ ኣብ ምንታይ ከይበጽሑ ተፈሪሑ ኢዩ ክሳብ ክንድዚ ተቐውሞ ዝካየድ ዘሎ?

ኣብዚ ዝሓለፈ ቀረባ እዋን ኣብ ዓዲ እንግሊዝ ዘጋጠመ ሓደ ጉዳይ ኣብዚ ምጥቃስውን ኣገዳሲ ኢዩ። ኣብ ሓደ ኣብ ሎንዶን ዘተኸየደ ናይ ደለይቲ ፍትሒ ህዝባዊ ኣኼባ ሓደ ሽማግሌ ሰብኣይ ብዛዕባቲ ዝካየድ ዝነበረ ዛዕባ ኣልዲሎም ርእይትኦም ክህቡ ዕድል ተዋሂብዎም ጽቡቕ ተዛሪቦም። እዞም ሽማግሌ ሰብኣይ እዚኦም ቅድሚ ገለ ዓመታት ብዛዕባ ውልቃዊ ተሞክርኦም ኣልዲሎም ኣብ ኣመንቲ እስልምና ገለ ወቕሳታት ገይሮም ነይሮም። ካብኡ ንላዕሊ ከኣ ኣብ ክበሳ ዝርከብ ህዝቢ ኤርትራ ምስ ትግራይ ክህልዎ ዝግባእ ምትሕብባር ኣልዲሎም ርእይትኦም ሂቦም። ነዚ ናይ ሓደ ወልቀ ሰብ ርእይቶ ናብ ዘየድሊ መኣዝን ብምጥምዛዝን ምስ ኣተሓሳስባ ኣግኣዝያን ብምልጋብን ብተቐወምቲ ኣግኣዝያን `ዝመስሉ` ናብቶም ሽማግሌ ሰብኣይ ዘቕንዐ ዘለፉ ጥራሕ ከይኣክል ነቶም ኣካየድቲ ኣኼባ ሎንዶን ዝትንክፉ ቃላት`ውን ሰንዚሮም።

ብፍላጥ ኢዩ `ዝመስሉ` ኢሉ። ከምኡ መበልየይ ክኣ ነቶም ብግርሃና መሲልዎም ድዛረቡ ካብቶም ብዕሊ ተቐወምቲ ኣግኣዝያን ዝኹኑ ንምፍልይ መእንቲ ክጥዕመኒ ብማለት ኢዩ።

ዝኹነ ሰብ ሓሳቡ ብነጻ ክገልጽ መሰል ከምዘሎዎ ናይ ኩሉ ሰብ እምነት ክኸውን ምተገብኡ። ምስ ናይ ሓደ ውልቀ-ሰብ ረእይቶ ክንሰማምዕ ንኸእል ወይ ተቐራኒ ሓሳብ ክህልወና ይኸእል። ምስ ናትና ኣተሓሳስባ ዝጸረር ኣተሓሳስባ ዘሎዎ ሰብ ብስነ-ምገተ ኣብ ምርድዳእ እንተበጸሕና ጽቡቕ፣ እንተ ዘይተኸኢሉ ክኣ ረርእይቶና ሒዝና ንተርፍ እምበር ኣብ መገዲ ጽልኢ ምኽድ ኣማዕባሊ ኣይኮነን።

እዚ ብሽም ተቐውሞ ኣግኣዝያን ብዝተወደበ መልክዑ ዝካየድ ዘሎ ጐስጓስ ግና ኢድ ናይቲ ህዝቢ ብምፍልላይ ዝፍለጥ ስርዓት ህግደፍ ከምዘሎዎ ዝእምቱ ነገራት ኣሎዉ። ሃይማኖትን፣ ኣውራጃነትን ከም መሳራሒ ተጠቂሙውን እኮ ክፈላሊ ጸኒሑ ኢዩ። ስለዚ ን`ኣግኣዝያን ከም መሳርሒ ተጠቂሙ ሓድነት ህዝቢ ከዘርግ ህርድግ ካብ ምባል ከምዘይዓርፍ ምግማት ይክኣል። ኣብዚ ቀረባ እዋን ዝሰማዕኩዎ ገላጺት ምስላ፣ “ሽጣራ በጊዕ`ሲ ፋራ ጤል ትፈልጦ” ትብል። ሕጂም ዋላ ፋራ ከምዚ ኸማይ ከይተረፈ ኣጉል ጉርሒ ህግደፍ ፈሊጥዎ ኢዩ።

ሓቂ ንምዝራብ ዋላኳ ትምኒት ኣግኣዝያን ብኣጉል ሕልሚ ኣንተተገልጸ፣ ኣግኣዝያን ዝብሃሉ ዓልዮት ህዝቢ ከምዘሎዉ ዘይፈልጥ ኤርትራዊ ይህሉ ኢልካ ምግማት ኣይክኣልን። ኣግኣዝያውነት ከም መለለዩ ሓደ ዓሌት ምጥቓም ኣማኢት ዓመታት ብምሕላፉ፣ እቶም ጥንቲ ብኣግኣዝያን ዝፍለጡ ቋንቋ ግእዝ ድዛረቡ ዝነበሩ ህዝቢ ኣብዚ እዋንዚ ዝተፈላለዩ ሽም ምሓምም ብዙሕውን ዘገርም ኣይኮነን።

ትግሪ እቶም ቀንዲ ብሓረግ ዘርኢ ምስ ኣግኣዝያነት ቅርበት ዘሎዎም ብሔር ኢዮም። ካብ ቅርበት ቋንቋ ትግሬ ናብ ግእዝ ንላዕሊ ዘድሊ መረጋገጺ ዝህሉ ኣይመስለንን። ጌጋ ይኸልኣለይ እምበር፣ ትግርኛ ከም መለለዩ ሓደ ብሔር ብህግደፍ ዝተፈጥረ ቃል ኢዩ። ብጊዜ ንእስነተይ ዝኹነ ኤርትራዊ ዓሌተይ ትግርኛ ኢዩ ክብል ሰሚዐ ኣይፈልጥን። ወዲ 15 ከሎኹ ኢዩ ንኢትዮጵያ ከይደ ኣብኡ ትግርኛ ዝዛረብ ብትግሬ ኢዩ ዝፍለጥ ነይሩ። ሓደ መማህርተይ `ትግሬ ኣንበጣ በሊታ` (ትግሬ በላዕ ኣንበጣ) ኢሉ ጸሪፉኒ ኣብ ባእሲ ዝኣተኹሉ ኣጋጣሚ እዝከረኒ።

ካልእ ንሕና ኤርትራውያን ክንኣምነሉ ዝግብኣና ነጥቢ`ውን ኣሎ። መበቆል ኣግኣዝያን ካብ ኣብ ማእከላይ ምብራቕ ዝርከብ ፈለግ `ትግሪስ` ከባቢ ካብ ጎላጉል `ሞሰፖታምያ` ምዃኑ ታሪኽ ይነግረና (ናይ ፕሮፌሰር ሪቻርድ ፓንክህርስት ምርምራዊ ጽሑፋት ብዛዕባዚ የርድእ ኢዩ)። ይኹን እምበር ኣግኣዝያን ምስቲ ንዘበናት ኣብ ኣፍሪቃ ዝረኹብዎ ህዝቢ ኣንዳተዳቕሉ ብምምጽኦም ምስ ህዝቢ ኩሽን ካልኣት ዓሌታትን ናይ ዘርኢ ምትእስሳር ገይሮም ኢዮም።

ሰለዚ፡ ካብኡ ናብኡ ንሓደ ቋንቋ ትግርኛ ተዛራቢ፡ ትግረ፣ ሳሆ፣ ኩናማ፣ ናራ ወዘተ ኢዮም ናይ ቀረብ ኣሕዋቱ ደቂ ሃገሩ። ትግራይን ብዓሌት ኣሕዋትና ምዃናም ትንታነ ዘየድልዮ ሓቂ ኢዩ። ርክብና ግን፣ ንሕና ኤርትራውያን ንሳቶም ከኣ ኢትዮጵያውያን ብምዃናም፣ ኣብ ምክብባርን ሓባራዊ ረብሓን ዝተመርኩሰ ኢዩ ክኸውን ዘሎዎ እምበር ኣብዘይከውን ኣጉል ሕልሚ ክኸውን ኣይግብኣን።

መደምደምታ

እዚ ኣብ ላዕሊ ዘልዓልኩዎ ሓሳባት ኣብ ሓደ መጠቓለሊ ንጥቢ ንምብጻሕ ኢዩ። ንሱ ኸኣ ንዓና ኤርትራውያን ኣብቶም ሕውነትና ከጠናኹርልና ዝኸእሉ ነገራት ኢና ከነድህብ ዝግብኣና ኣምበር ኣብ መጻወድያ ህግደፍ ኣቲና ኣብ ጓል መንገዲ ፈላለይቲ ነገራት ምክታዕ ኣንጻር ረብሓና ምዃኑ ምግንዛብ የድልየና ኢዩ። ዝኣኢት ኤርትራ ዝነበረት ኢትዮጵያ ትኹን ናይ ሕጂ ህግደፍ ነቲ ፈላሊኻ ግዛእ ዕላምኣም ክጥዕሞም ሃይማኖትን ዓሌትን መሳርሒ ብምግባር ሕውነት ብሔራት ህዝብታት ኤርትራ ንምድኻም ዝተጠቐሙሉ ዝጥቀሙሉውን ዘሎዉ ሜላ ኢዩ። መሳወሪት ኢድ ስርዓት ህግደፍ ኣብ መንጎ ህዝቢ ፍልልይ ክፍጠር ዘይትፍሕትሮ ደንጎላ ኣይክህሉን ኢዩ። ብድሕሪ ኣግኣዝያን ክህሉ ኢዩ፣ ብድሕሪ ተቓዋሚቲ ኣግኣዝያን ክህሉውን ይኸእል። ሕሉፍ ሓሊፍዎ ኣብ ብርሰት ህዝቢ እኮ ኢዩ ተዋፊሩ ዘሎ። ሰለዚ ሕውነትና ብምድልዓል ኢና ሜላ እከይ ጉርሒ ስርዓት ህግደፍ ክንስዕር ንኸእል።

ዳግማይ ዓወት ንህዝቢ ኤርትራ!